

**RIJNLANDS LYCEUM
WASSENAAR**

VRIJ, NIET STUURLOOS

Examenreglement

2025-2026

HAVO 4 / HAVO 5

- A. Examenreglement
- B. Programma van Toetsing
en Afsluiting 2025-2026
Regeling Schoolexamen
PTA per vak
- C. Roosters Schoolexamens en Centraal Examen

A. Examenreglement

- I Algemene bepalingen**
- II Inhoud van het eindexamen**
- III Regeling van het eindexamen**
- IV Centraal Examen**
- V Uitslag, herkansing en diplomering**
- VI Overige bepalingen**

A. EXAMENREGLEMENT van het RIJNLANDS LYCEUM WASSENAAR (RLW)

Scholengemeenschap voor havo en vwo (atheneum, gymnasium)

I Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

- *onderwijsinstelling of school*: Rijnlands Lyceum Wassenaar
- *het bevoegd gezag*: Bestuur als bedoeld in artikel 6 van de Statuten van Stichting "Het Rijnlands Lyceum", voor dit reglement gemandateerd aan de rector
- *de rector*: de rector heeft onder verantwoordelijkheid van het Bestuur de leiding van de school volgens artikel 5 van het Managementstatuut van Stichting "Het Rijnlands Lyceum"
- *de directie*: de rector vormt samen met de conrectoren de directie van de school
- *de conrector*: de conrector, die als lid van de directie onder verantwoordelijkheid van de rector de leiding heeft over de bovenbouwleerjaren havo/vwo
- *schoolleiding*: de directie vormt samen met de afdelingsleiders de schoolleiding
- *afdeling*: leerjaar of leerjaren, in dit reglement de bovenbouwleerjaren havo
- *afdelingsleider*: lid van de schoolleiding met als specifiek taakgebied de afdeling bovenbouwleerjaren havo
- *de inspectie/inspecteur*: de Inspectie/Inspecteur van het Onderwijs
- *kandidaat*: eenieder die door het bevoegd gezag tot *de bovenbouw* wordt toegelaten, d.w.z. de leerling die toegelaten is tot havo 4 en 5.
- *examinator*: degene die belast is met het afnemen van het (eind)examen
- *eindexamen*: het examen bestaat uit twee gedeelten: het "*schoolexamen*" (SE) en het "*centraal examen*" (CE)
- *examenstof*: de aan de kandidaat te stellen eisen (de stof die door de kandidaat beheerst moet worden);
- *examencommissie*: commissie die als belangrijkste opdracht heeft het borgen van de kwaliteit van examinering, bestaande uit een oneven aantal. (WVO art.2.60e)
- *examensecretaris*: de als zodanig aangewezen medewerker die de rector ondersteunt bij organiseren en afnemen van het eindexamen en de correcte uitvoering van het examenreglement en het PTA. (WVO art. 2.51a, 2.57 en 2.58)
- *commissie van beroep*: conform artikel 2.63 van WVO 2020 betreffende maatregelen inzake een door de kandidaat gepleegde onregelmatigheid.
- *examenzitting*: een periode van 0,5 tot 3 uur, eventueel verlengd voor kandidaten met een belemmering, bv. dyslexie, tijdens welke een of meer toetsen voor het schoolexamen of het centraal examen worden afgenomen
- *Wet Voortgezet Onderwijs 2020 en Uitvoeringsbesluit WVO 2020*: wettige grondslag eindexamens
- *examendossier*: opslag van alle resultaten van de onderdelen van schoolexamen (mondelinge en schriftelijk toetsen, praktische opdrachten en het profielwerkstuk)

Artikel 2 Vaststelling examenreglement en PTA

1. De examencommissie doet jaarlijks een voorstel voor het examenreglement en het PTA aan de rector (gemandateerd bevoegd gezag). Indien de rector van het voorstel wil afwijken overlegt hij vooraf met de examencommissie en motiveert hij de afwijking schriftelijk.
2. De examencommissie let in het voorstel op het afsluitend karakter van het schoolexamen en beschrijft de richtlijnen en aanwijzingen om te komen tot de beoordeling van het schoolexamen.
3. De rector legt het examenreglement en het PTA ter instemming voor aan de medezeggenschapsraad.
4. De rector stelt het examenreglement en het PTA vast.
5. De rector stuurt het vastgestelde reglement en PTA jaarlijks voor 1 oktober naar de kandidaten, het college van bestuur en de Inspectie van het Onderwijs.

Artikel 3 Organisatie, afdeling en uitvoering van het examenreglement en PTA

1. De examinatoren nemen onder verantwoordelijkheid van de rector het examen af.
2. De uitvoering berust bij de examensecretaris belast met de organisatie van het PTA en het eindexamen.
3. De examensecretaris regelt dat het examenreglement en het PTA goed worden uitgevoerd.

Artikel 4 Kwaliteitsborging van de examinering

1. De examencommissie evalueert jaarlijks in een schriftelijk verslag de kwaliteit van de schoolexaminering en brengt daarin een advies aan de rector uit over noodzakelijke en wenselijke verbeteringen.
2. De examencommissie neemt in haar verslag en advies tevens de evaluatie van de uitvoering van het eindexamen op.
3. Het verslag bevat tevens de regels over hoe de examencommissie werkt en een verslag over het werk dat zij heeft gedaan.
4. De rector deelt het verslag en de adviezen van de examencommissie met het college van bestuur.

Artikel 5 Indeling eindexamens

Het eindexamen bestaat voor elk vak uit een *Schoolexamen* (SE) en, voor zover dat in het examenprogramma, bedoeld in artikel 2.54 van de WVO2020 is bepaald, tevens uit een *Centraal Examen* (CE).

Artikel 6 Onregelmatigheden

1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen dan wel ten aanzien van een aanspraak op ontheffing, aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, dan wel zonder geldige reden afwezig is, kan de rector maatregelen nemen.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
 - a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen of het centraal examen,
 - b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het schoolexamen of het centraal examen,
 - c. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen,
 - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de rector aan te wijzen onderdelen.
- Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen, legt de kandidaat dat examen af in een volgend tijdvak van het centraal examen.
3. Het besluit waarbij een in het eerste lid bedoelde maatregel wordt genomen, wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de Inspectie van het Onderwijs en, indien de kandidaat minderjarig is, aan de wettelijke vertegenwoordigers van de kandidaat.
4. De kandidaat kan tegen een beslissing van de rector van een school voor voortgezet onderwijs in beroep gaan bij de door het bevoegd gezag ingestelde commissie van beroep. Van de commissie van beroep mag de rector geen deel uitmaken. Het contactadres van de bedoelde commissie van beroep voor de scholen van de Stichting Het Rijnlands Lyceum is College van Bestuur Stichting Het Rijnlands Lyceum, Charlotte van Pallandtlaan 14, 2272TR Leidschendam-Voorburg. De commissie van beroep bestaat uit de voorzitter van het College van Bestuur en twee examensecretarissen van twee scholen van de Stichting Het Rijnlands Lyceum, niet zijnde de school waar zich de onregelmatigheid heeft voorgedaan.
5. In overeenstemming met WVO art.2.63 wordt het beroep binnen vijf dagen nadat de beslissing aan de kandidaat is bekendgemaakt, schriftelijk ingesteld bij de commissie van beroep. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepsschrift, tenzij zij deze termijn gemotiveerd heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de

gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van het tweede lid. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de rector en aan de Inspectie van het Onderwijs.

- 6 Voorbeelden van onregelmatigheden zijn: zonder geldige reden niet deelnemen aan een zitting van een eindexamentoets, het niet tijdig inleveren of afronden van een praktische opdracht, fraude, gebruik maken van niet-toegestane hulpmiddelen, waaronder mobiele telefoons, smartwatches en niet toegestane communicatie.
- 7 Melding onregelmatigheden/klachten:
 - a. Een onregelmatigheid of een klacht wordt gemeld bij de examensecretaris. Het kan gaan om:
 - een onregelmatigheid (zoals de voorbeelden genoemd in artikel 6 lid 6) of
 - een klacht veroorzaakt door een interne omstandigheid, zoals een inhoudelijke fout in het schoolexamen of een externe omstandigheid bijv. geluidshinder van buitenaf)
 - b. De examencommissie doet bij onregelmatigheden onderzoek en formuleert een voorstel over te nemen maatregel aan de rector, of diens vervanger, die dan een beslissing neemt. Valt de genomen maatregel onder de in artikel 6 lid 2 genoemde maatregelen volgt de procedure zoals beschreven in lid 3.
 - c. Tegen de beslissing van de rector kan inzake onregelmatigheden de leerling bezwaar maken bij de Commissie van Beroep. (zie artikel 6 lid 4)

Artikel 7 Geheimhouding

Eenieder die betrokken is bij de uitvoering van het eindexamen en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, is verplicht tot geheimhouding daarvan, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot bekendmaking verplicht of uit zijn taak bij de uitvoering van de WVO2020 en het Uitvoeringsbesluit WVO2020 de noodzaak tot bekendmaking voortvloeit.

II Inhoud van het Eindexamen

Artikel 8 Examenprogramma

1. De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen stelt voor elk van de onderwijssoorten (havo, atheneum, gymnasium) per vak de examenprogramma's vast, waarin opgenomen:
 - a. een omschrijving van de examenstof voor elk eindexamenvak;
 - b. welk deel van de examenstof CENTRAAL zal worden geëxamineerd en over welke examenstof het SCHOOLEXAMEN zich uitstrekt, en
 - c. het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het Centraal Examen.

Artikel 9 Keuze van eindexamenvakken

1. De kandidaat kiest in welk profiel en welke vakken hij examen wil afleggen. Voor de leerlingen van het RLW geldt deze keuze voor zover het bevoegd gezag hun in de gelegenheid heeft gesteld onderwijs in die vakken te ontvangen.

III Regeling van het eindexamen

Algemene opmerkingen

Volgens de Wet Voortgezet Onderwijs 2020 bestaat het eindexamen uit:

- a) het *Schoolexamen* (SE), te regelen door de school zelf, en voor een deel van de vakken
- b) het *Centraal Examen* (CE), landelijk te regelen door de Rijksoverheid.

Voor elk onderdeel wordt aan de eindexamenkandidaat, per vak, een cijfer toegekend (schaal 1 - 10, één decimaal nauwkeurig, bv. 6,8):

- een *Eindcijfer SE* (het SE wordt in gedeelten afgenomen), en indien van toepassing
- een *Cijfer CE*

Artikel 10 Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting (regeling schoolexamen)

1. Het bevoegd gezag stelt jaarlijks voor 1 oktober een programma van toetsing en afsluiting vast. In dit programma wordt in elk geval aangegeven welke onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen worden getoetst, de verdeling van de examenstof over de toetsen van het schoolexamen, de wijze waarop het *schoolexamen* plaatsvindt (schriftelijk, mondeling; praktische opdrachten, profielwerkstuk), alsmede de regels die aangeven op welke wijze het cijfer voor het *schoolexamen* in een vak voor een kandidaat tot stand komt. Zie Programma van Toetsing en Afsluiting (onderdeel B van het PTA boek).
2. Het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting worden door de rector voor 1 oktober toegezonden aan de Inspectie van het Onderwijs en bekend gemaakt aan de kandidaten.

Artikel 11 Bepalingen betreffende het programma van toetsing en afsluiting

1. Het *schoolexamen* wordt georganiseerd door en afgenomen onder toezicht van de examensecretaris. Het schoolexamen is omschreven in het *Programma van Toetsing en Afsluiting* (zie onderdeel B van dit boekje). Daarin is opgenomen de *Regeling Schoolexamen* met de regels betreffende organisatie, uitvoering, beoordeling, cijferbepaling, absentie, uitsluiting herkansing, rapportage enz.

2. De kandidaat wordt in de gelegenheid gesteld het schoolexamen in een vak af te sluiten voor de aanvang van het Centraal Examen.
3. De afsluiting van het SE vindt plaats op een zodanig tijdstip dat bezwaren ingediend door de kandidaten na kennisneming van hun resultaten kunnen zijn behandeld voordat mededeling van de eindcijfers SE aan de Inspectie van het Onderwijs plaatsvindt.
4. De kandidaat wordt van het eindcijfer SE voor een vak tijdig voor de aanvang van het CE in dat vak in kennis gesteld. De kandidaat controleert of dit eindcijfer correct berekend is. Na een nader bekend te maken tijdstip, voor de aanvang van het CE, is wijziging van een SE-eindcijfer niet meer mogelijk.
5. De examensecretaris controleert of de leerlingen bij het afsluiten van de schoolexamens alle PTA-toetsen hebben gemaakt en maakt hiervan proces verbaal op.
6. De examensecretaris verstrekt het overzicht van de onderdelen en de beoordeling van het schoolexamen aan de kandidaat en ziet erop toe dat de kandidaat dit overzicht voor ontvangst tekent.
7. De rector zendt, tenminste 10 kalenderdagen voor de aanvang van het Centraal Examen, een exemplaar van de verzamellijst met de eindcijfers SE aan de Inspecteur van het Onderwijs; daarna is wijziging van deze cijfers niet meer mogelijk.
8. Is voor een of meer vakken waarin tevens CE wordt afgelegd het SE niet tijdig voor het CE afgerond, dan wordt de kandidaat uitsluitend voor deze vakken naar het tweede en eventueel naar het derde tijdvak verwezen.

IV Centraal examen

Artikel 12 Organisatie centraal examen

1. Het centraal examen wordt afgenomen conform de artikelen van het WVO 2020 en het Uitvoeringsbesluit WVO 2020. Hieruit het volgende:
2. Gecommitteerde/tweede corrector en vaststelling cijfer centraal examen:
De examinerator en de gecommitteerde dan wel de tweede examinerator, bedoeld in Uitvoeringsbesluit 2020 art. 3.25 stellen in onderling overleg de score voor het centraal examen vast. Indien de examinerator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de Inspectie van het Onderwijs. De Inspectie kan een derde onafhankelijke gecommitteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommitteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

3. De Minister kan nadere voorschriften geven voor de uitvoering van het bepaalde in het voorgaande lid (bv. bepaling van de cesuur, wijziging van de score/cijfers).
4. Tijdvakken centraal examen:
Het CE kent drie tijdvakken: het eerste, het tweede (herkansing, inhalen wegens ziekte, anderszins) en het derde tijdvak (inhalen, herkansing, anderszins); de CE - tijdvakken (aanvang, afsluiting, rooster) worden tezamen met het Programma van Toetsing en Afsluiting van het eindexamenjaar bekend gemaakt.

Artikel 13 Verhinderung centraal examen

1. Indien een kandidaat om een geldige reden, ter beoordeling van de rector, is verhinderd bij één of meer examens in het eerste tijdvak aanwezig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het Centraal Examen voor ten hoogste twee examens per dag alsnog te voltooien.
2. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de staatsexamencommissie zijn eindexamen te voltooien.

V Uitslag, herkansing en diplomering

Artikel 14 Eindcijfer eindexamen

1. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel getal op de schaal 1 t/m 10.
2. De rector bepaalt het eindcijfer voor een vak op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer SE en het cijfer CE. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt het, indien de eerste 2 cijfers achter de komma 49 of minder zijn, naar beneden afgerond en indien deze 50 of meer zijn, naar boven afgerond.
3. Voor vakken met uitsluitend SE wordt het eindcijfer op een heel cijfer afgerond.

Artikel 15 Vaststelling uitslag

1. De rector en de examensecretaris stellen de uitslag vast met inachtneming van het bepaalde in artikel 14 van het Examenreglement.
2. De rector en de examensecretaris stellen van alle vakken waarin de kandidaat examen heeft afgelegd een lijst op, zodanig dat de op deze lijst vermelde vakken een eindexamen vormen.

3. Indien het nodig is om de kandidaat te laten slagen, betrekken de rector en de examensecretaris een of meer eindcijfers van de extra vakken niet bij de bepaling van de uitslag.

Artikel 16 Uitslag

1. De kandidaat die eindexamen havo heeft afgelegd en het Centraal Examen voor alle vakken heeft afgelegd binnen een schooljaar, is geslaagd indien:
 - a. het rekenkundig gemiddelde van de bij het Centraal Examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is.
 - b. er niet meer dan één onvoldoende (tenminste een 5) is behaald voor de eindcijfers Nederlands, Engels, wiskunde.
 - c. alle eindcijfers 6 of hoger zijn; of
 - d. er één 5 is behaald en alle overige eindcijfers 6 of hoger zijn; of
 - e. er één 4 is behaald en alle overige eindcijfers 6 of hoger zijn én het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt; of
 - f. er twee vijven zijn of één 5 en één 4 en alle overige eindcijfers 6 of hoger én het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt.
2. Op het havo wordt het gemiddelde van de eindcijfers voor het profielwerkstuk en de vakken maatschappijleer en ckv aangemerkt als het combinatiecijfer.
Geen van deze vakken/onderdelen mogen een eindcijfer hebben lager dan 4.0. (Uitvoeringsbesluit WVO 2020 art. 3.34 lid 1d en art. 3.34 lid 2)
3. In aanvulling geldt tevens als voorwaarde dat het vak lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel, moet zijn beoordeeld als 'voldoende' of 'goed'.
4. Het cijfer van het schoolexamen rekenen telt niet mee in de zak/slaagregeling. Het cijfer wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst.

Artikel 17 Herkansing CE

1. Zodra de uitslag volgens artikel 16 is vastgesteld, deelt de examensecretaris deze tezamen met de eindcijfers aan iedere kandidaat mede.
2. De kandidaat heeft het recht in het tweede tijdvak deel te nemen aan de herkansing van het CE in een (1) vak dat bij de bepaling van de uitslag is betrokken.
Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde CE geldt als definitief cijfer CE.
3. De kandidaat doet een schriftelijk verzoek tot herkansing aan de rector. Door het vragen van een herkansing wordt de uitslag een voorlopige. De kandidaten die herkansing vragen leveren het herkansingsformulier de dag volgend op de uitslag vóór 10.00 uur in.

4. Na afloop van de herkansing wordt de uitslag definitief vastgesteld en aan de kandidaat medegedeeld.

Artikel 18 Cijferlijst en diploma

1. De rector reikt aan iedere kandidaat die eindexamen heeft gedaan een lijst uit waarop zijn vermeld: de cijfers voor het SE, de cijfers voor het CE en de eindcijfers voor de examenvakken, alsmede de uitslag van het eindexamen (geslaagd/afgewezen).
2. De rector reikt aan iedere voor het eindexamen geslaagde kandidaat een diploma uit, waarop alle vakken zijn vermeld die bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken.
Duplicaten van diploma's worden niet uitgereikt.
3. Indien een kandidaat examen heeft afgelegd in meer dan het voorgeschreven aantal vakken, worden de eindcijfers die niet bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken vermeld op de cijferlijst, tenzij de kandidaat daartegen bezwaar heeft.
4. De rector en de examensecretaris tekenen samen de diploma's en cijferlijsten.

VI Overige bepalingen

Artikel 19 Afwijking manier van examineren Centraal Examen en schoolexamen

1. Het College voor Examens kan in mededelingen (waaronder de 'september- en maartmededeling') wijzigingen aanbrengen in de toegestane hulpmiddelen. De bepalingen in dit artikel zijn onder voorbehoud hiervan.
2. De rector kan toestaan dat een kandidaat met een ondersteuningsbehoefte het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. Daaraan dient een schriftelijk verzoek van de kandidaat – bij minderjarigheid zijn ouder(s)/ verzorger(s) - vooraf te gaan. Aan dit verzoek dient een deskundigenverklaring te zijn toegevoegd.
3. Speciale maatregelen ten behoeve van kandidaten met een ondersteuningsbehoefte moeten door de school worden aangemeld bij de Inspectie van het Onderwijs (Uitvoeringsbesluit WVO 2020 art. 3.54). Het is mogelijk dat er spanning is tussen de toegestane hulpmiddelen en wat voor de kandidaat op grond van zijn beperking gewenst is. In dat geval verstaat de rector zich met de Inspectie van het Onderwijs.
4. De hulpmiddelen die de rector toestaat, moeten zijn gericht op het bevorderen van de toegankelijkheid van het examen en mogen niet een onderdeel van de exameneisen vervangen. Spellings- en grammaticavoorschriften bij dyslexie of formulekaarten bij dyscalculie zijn geen hulpmiddel maar extra informatiemateriaal dat de kennis bevat waarover de kandidaat zelf moet

beschikken. Zulke kaarten zijn dan ook niet toegestaan. Hetzelfde geldt voor een digitaal woordenboek.

5. De maatregelen dienen in redelijkheid organiseerbaar te zijn voor de school.
6. Indien er sprake is van een ondersteuningsbehoefte als gevolg van dyslexie dient, om voor een aangepaste wijze van examineren in aanmerking te komen (bij SE en/of CE), het volgende in acht te worden genomen:
 - 6.1 De aanpassing mag enkel de wijze van afname van de toets betreffen en mag niet de exameneisen zelf raken.
 - 6.2 De school treft voor kandidaten die op basis van de 'Regeling Dyslexie Rijnlands Lyceum Wassenaar' als dyslectische leerling erkend zijn, de volgende maatregelen:
 - 6.2.1 Ten behoeve van leerlingen met dyslexie heeft de overheid ervoor gekozen om de centrale examens aan te leveren met lettergrootte punt 12 en de papierkleur wit. Vergroting door de school is niet toegestaan. De school volgt dit overheidsbeleid schoolbreed, en dus ook voor de schoolexamens.
 - 6.2.2. Verlenging met 10 minuten per klokuur en ten hoogste 30 minuten van de zittingsduur van een of meer schriftelijke toetsen van het schoolexamen en/of Centraal Examen.
 - 6.2.3. Aan betreffende kandidaten wordt ten aanzien van het Centraal Examen Nederlands door school de keuze voorgelegd of zij dit examen met de computer als schrijfgerei willen maken. De spellingscontrole van de computer mag door de kandidaat worden gebruikt.
 - 6.3 Voor andere aanpassingen, namelijk het voorlezen van teksten langs elektronische weg of het ter beschikking stellen van de computer als schrijfgereedschap (anders dan in art. 6.2.3.) is het voor de kandidaat van belang het volgende te weten:
 - 6.3.1. De kandidaat, of in geval van minderjarigheid zijn ouder(s)/verzorger(s), dient/dienen een concreet verzoek te doen om de bepaalde aanpassing. Dit verzoek dient schriftelijk te zijn gericht aan de rector. De indiener dient een redelijke termijn aan te houden, die het de schoolorganisatie mogelijk maakt om:
 - a) Tijdig de aanmelding of in geval van twijfel raadpleging te kunnen doen bij de Inspectie van het Onderwijs;
 - b) De gevraagde aanpassing organisatorisch uit te kunnen uitvoeren.
 Als termijn voor indiening van een verzoek om een aanpassing wordt aangehouden 1 oktober van het betreffende schooljaar. Van de termijn kan in uitzonderlijke gevallen worden afgeweken, bijvoorbeeld wanneer de kandidaat tussentijds als leerling van de school wordt ingeschreven.
 - 6.3.2. De kandidaat moet aannemelijk maken dat de gevraagde aanpassing niet alleen doeltreffend maar ook noodzakelijk is. Een beroep op eigen

(incidentele) ervaringen is daarvoor onvoldoende. Bij de beoordeling van het verzoek betreft de rector het volgende:

- a) Het onder artikel 6.3.1. gestelde betreffende de termijn van indiening van het verzoek en de organiseerbaarheid;
 - b) Het deskundigenrapport over de leerling, waarbij geldt dat in het geval van dyslexie moet worden voldaan aan de Regeling Dyslexie zoals gepubliceerd op de website van de school;
 - c) De uit de schoolloopbaan van de leerling gebleken noodzaak en doeltreffendheid van de gevraagde aanpassing door eerder structureel gebruik op school van de aanpassing;
 - d) Het advies van de afdelingsleider havo.
- 7 De rector kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal afwijken van de voorschriften ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is (Uitvoeringsbesluit WVO 2020 art. 3.55) De bedoelde afwijking kan betrekking hebben op het Centraal Examen van:
- a) Het vak Nederlandse taal en literatuur.
 - b) Enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.

De bedoelde afwijking bestaat uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het Centraal Examen met ten hoogste 30 minuten en het verlenen van toestemming tot het gebruik van een eendelig verklarend woordenboek der Nederlandse taal en een woordenboek vanuit het Nederlands-thuistaal en/of van de thuistaal-Nederlands.

Artikel 20 Gegevensverstrekking aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de uitslag stuurt het bevoegd gezag aan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen en aan de Inspectie van het Onderwijs een lijst met voor alle kandidaten de gegevens van het eindexamen (profielen, vakken, cijfers SE, cijfers CE, eindcijfers, uitslag).

Artikel 21 Protocol omgaan met examenwerk Centraal Examen

Het 'Protocol omgaan met examenwerk Rijnlands Lyceum Wassenaar' is gebaseerd op het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 en op het en op het Protocol omgaan met examenwerk 2022 van de VO-raad. Het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 art.3.31 bepaalt over het omgaan met examenwerk dat het werk van een centraal examen tot 6 maanden na de diplomering bewaard moet blijven, ter inzage voor belanghebbenden. Belanghebbenden zijn de kandidaat en zijn ouder(s)/verzorger(s). Kandidaten hebben geen recht op teruggave van

gemaakt werk of een kopie daarvan. Voorts is het de kandidaat en verder aanwezigen niet toegestaan om foto's van het gemaakte examenwerk te maken. De rector geeft, na afspraak, toestemming tot inzage in het centraal examenwerk.

Na vaststelling van de uitslag van het Centraal Examen heeft een kandidaat het recht op inzage. Een aanvraag voor inzage kan om reden van voorbereiding op een te maken herkansing of ter verificatie van de correctie en beoordeling.

a. Inzage ter voorbereiding op een af te leggen herkansing kan worden aangevraagd bij de examinerator. Inzage geschiedt onder toezicht van de examinerator (docent) of een door de rector aangewezen plaatsvervanger. Er vindt geen discussie plaats over het toegekende aantal punten per vraag. Indien na inzage van het examenwerk de kandidaat bezwaar wil maken tegen de beoordeling, kan de kandidaat een inzage ter verificatie aanvragen bij de examensecretaris.

b. Als het verzoek voor inzage ter verificatie wordt toegekend kan de kandidaat zich laten vergezellen door een meerderjarig persoon naar eigen keuze. De inzage ter verificatie van centraal-examenwerk door de kandidaat vindt plaats onder toezicht van een medewerker van de school, meestal een andere docent van het betreffende vak, zodat er bijvoorbeeld geen aanpassingen in het examenwerk kunnen worden aangebracht; de eerste corrector (examinator) is niet aanwezig bij de inzage ter verificatie om eventuele discussie ter plekke te voorkomen. De school stelt examenopgaven (incl. eventuele bijlagen), een correctiemodel en een kopie van het antwoordblad beschikbaar. De aanwezige medewerker van de school ziet toe op de gang van zaken, maar gaat niet met de kandidaat en eventuele andere aanwezigen in gesprek.

Als een kandidaat aannemelijk kan maken dat er een aanwijsbare fout bij de correctie is gemaakt, kan de kandidaat bij de rector een gemotiveerd verzoek tot herbeoordeling van het examen indienen. Voor de verdere procedure volgt de school de aanbevelingen zoals die door de inspectie worden voorgesteld in: Handreiking: hoe om te gaan met geschil na inzage examenwerk.

(OCW/Inspectie) en

Handreiking voor bestuurders. "Hoe te handelen inzake een geschil *bij* of *na* de vaststelling van de score voor het centraal examen" van de VO-raad.

Een heroverweging van de correctie kan leiden tot de vaststelling van een lager cijfer. De kandidaten mogen de opgaven van het Centraal Examen meenemen met de beperking dat opgaven gedurende het eerste uur van de examenzitting in de examenzaal dienen te blijven.

Artikel 22 *Spreiding examen*

Het bevoegd gezag kan, de Inspectie van het Onderwijs gehoord, toestaan dat ten aanzien van kandidaten die in het laatste leerjaar langdurig ziek zijn en ten aanzien van kandidaten die lange tijd niet in staat zijn geweest onderwijs in het laatste leerjaar te volgen, het eindexamen gespreid over twee schooljaren wordt afgenomen.

Artikel 23 Noodscenario's bij de Centrale Examens

Het College van Examens heeft aan de scholen het volgende medegedeeld inzake calamiteiten:

Voor eventualiteiten waarbij de geheimhouding van de examens geschonden is of afname niet mogelijk is, hebben de examenorganisaties een calamiteitenplan opgesteld.

In het meest ingrijpende noodscenario kunnen één of meer centrale examens worden uitgesteld en kan het eerste en tweede tijdvak zich uitstrekken tot het moment van de aanvang van de vroegste zomervakantie (aanvang 4 juli 2026 volgens de adviesdatum OCW). Het advies aan de kandidaten derhalve is geen vakantie te plannen vóór 4 juli 2026.

Artikel 24 Regels m.b.t. de gang van zaken tijdens een examenzitting CE en SE

1. De examensecretaris zorgt voor voldoende toezicht tijdens een examenzitting; de surveillanten voeren tijdens de zitting geen nevenwerkzaamheden uit en doen geen mededelingen die betrekking hebben op de examenopgaven, tenzij de schoolleiding (tijdens SE) of de Minister OCW (tijdens CE) hun dat opdraagt.
2. Aanwezigheid: een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de toets tot die toets worden toegelaten; het eerste uur en vanaf 15 minuten voor de sluitingstijd mag een kandidaat de examenzaal niet verlaten en hij/zij krijgt geen extra tijd.
3. De surveillanten controleren na afloop, in aanwezigheid van een lid van de schoolleiding, of iedere kandidaat zijn werk ingeleverd heeft en ondertekenen het proces-verbaal.
4. In de examenzaal hangt een voor alle kandidaten zichtbare klok.
5. De kandidaten nemen, afgezien van schrijfgerei, geen hulpmiddelen mee naar de examenzaal, tenzij deze nadrukkelijk zijn toegestaan. Welke bijzondere hulpmiddelen bij welk vak zijn toegestaan bij SE en CE (bv. tabellenboekje, woordenboek, rekenmachine), wordt tijdig aan de kandidaten bekendgemaakt.
6. De kandidaten nemen behalve de toegestane hulpmiddelen geen andere zaken (etuis, tassen, jassen, mobiele telefoons, smartwatches, nietmachine enz.) mee in de examenzaal. Het bij zich hebben van ongeoorloofde zaken geldt als onregelmatigheid.
7. De kandidaten mogen tijdens een examenzitting de examenzaal alleen tussentijds verlaten onder begeleiding van een surveillant (bv. voor een sanitaire onderbreking).
8. Kandidaten die (ruim) voor het einde van de zitting klaar zijn leveren hun werk in bij een surveillant, die het tijdstip van vertrek noteert op het proces-verbaal.
9. De kandidaten maken hun examenwerk op door de school verschaft papier.

Ook het net- en kladwerk en de opgaven van het SE worden tezamen bij een surveillant ingeleverd. CE-opgaven mogen na afloop van de zitting wel worden meegenomen, tenzij de Minister anders beslist.

10. De kandidaten maken hun examenwerk met zwarte of blauwe (bal-)pen, dus niet met potlood; het gebruik van Typp-Ex e.d. is niet toegestaan.
11. Aan het einde van een zitting wordt het examenwerk door de kandidaat persoonlijk aan een surveillant ter hand gesteld.

Artikel 25 Vaststelling Examenreglement en Programma Toetsing en Afsluiting

Het Examenreglement en het Programma van Toetsing en Afsluiting zijn formeel vastgesteld door het bevoegd gezag na instemming van de Medezeggenschapsraad op hoofdlijnen (niet zijnde specifieke vakinhouden en wegingsnormen).

Artikel 26

In geval van calamiteiten, waaronder het coronavirus, daarmee samenhangende overmacht en/of maatregelen vanuit de overheid kan de rector van bepalingen en termijnen in het Programma van Toetsing en Afsluiting afwijken. Voorafgaand aan een dergelijke afwijking zal de rector op instemming gericht overleg voeren met de Medezeggenschapsraad.

Slotbepaling

In het geval dat dit Examenreglement geen of niet voldoende duidelijkheid verschaft, wordt verwezen naar WVO 2020 en Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

B. Programma van Toetsing en Afsluiting 2025/2026 (Schoolexamen)

I Regeling Schoolexamen

Organisatie, beoordeling, absentie, uitsluiting, herkansing, rapportage enz.

II PTA inhoudelijk per vak

Voor elke toets wordt per vak aangegeven:

- het onderdeel van het examenprogramma dat op het SE wordt getoetst;
- de wijze waarop de toetsing zal plaatsvinden (schriftelijk, mondeling, praktische opdrachten, handelingsdeel);
- het tijdvak en jaar waarbinnen een toets wordt afgenomen;
- het gewicht van cijfer voor de toets in het SE-eindcijfer.

Het schoolexamen havo omvat mede een profielwerkstuk (p.68) en de Oriëntatie op studie en beroep (p.69)

I Regeling Schoolexamen

Artikel 1 Verantwoordelijkheid en uitvoering algemeen

1. Het schoolexamen wordt afgenomen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van het Rijnlands Lyceum Wassenaar.
2. De uitvoering berust bij de examensecretaris.
3. De vaksecties zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de vaktoetsen en voor de wijze van toetsen; zij blijven daarbij binnen de, eventueel ook buiten dit reglement vermelde, kaders gesteld door de examencommissie.
4. De vaksecties dienen uiterlijk 5 september 2025 bij de schoolleiding een voorstel in voor het programma van toetsing en afsluiting.

Artikel 2 Perioden schoolexamen/deelname vakken

1. Het Rijnlands Lyceum Wassenaar neemt een deel van de toetsen met open en/of gesloten vragen van het SE af tijdens de toetsweken in 4 en 5 havo, in (eventueel) reguliere lessen en tijdens een herkansings-/inhaalperiode. Een reguliere toetsperiode beslaat ongeveer een week. De begin- en einddata van deze toetsweken, inhaaldag(en) en herkansingsdag(en) zijn vermeld in deel C. In 5 havo zijn er 3 schoolexamenweken en een herkansingsperiode. Sommige PTA toetsen voor de vakken ckv en maatschappijleer kunnen ook buiten de toetsweken om van het schooljaar worden afgenomen.
2. Een examenvak kan in het algemeen in elk van deze perioden getoetst worden.
3. De (landelijke) CITO kijk- en luistertoetsen voor de moderne vreemde talen, waaraan het Rijnlands Lyceum deelneemt, vallen meestal buiten de reguliere toetsweken/SE-perioden. Hetzelfde geldt voor praktische opdrachten en het profielwerkstuk.
4. De rector kan in overleg met de examensecretaris kandidaten met bijzondere problemen, bijvoorbeeld ten gevolge van langdurige ziekte, toestaan om SE-toetsen buiten de reguliere toetsweken af te leggen.

Artikel 3 Beoordeling/cijferbepaling

1. Voor elke toets van het SE en het profielwerkstuk wordt een cijfer, met 1 decimaal, toegekend op de schaal 1 - 10. Het eindcijfer voor LO moet voldoende of goed zijn.

2. Indien een cijfer het resultaat is van een (gewogen) middeling, - bv. bij de bepaling van een toetscijfer uit cijfers van deeltolsten, bij de bepaling van het eindcijfer SE voor een vak - wordt ter bepaling van dit cijfer het rekenkundig gemiddelde afgerond tot op een cijfer achter de komma (= een decimaal); indien dit gemiddelde een cijfer is dat als tweede decimaal een 5 of hoger heeft, wordt de eerste decimaal met 1 verhoogd.
3. De cijfers van de kandidaten behaald voor een SE-toets worden uiterlijk een week na na een SE-periode door de examinerator schriftelijk gemeld bij het secretariaat.
4. De cijfers voor alle toetsen van een bepaalde SE-periode worden zo spoedig mogelijk na die periode aan de kandidaten en ouders/verzorgers kenbaar gemaakt middels het Leerling Administratie Systeem (SOM). Deze blijven zes maanden na diplomering van de kandidaat bewaard.
5. In het Programma van Toetsing en Afsluiting per vak (deel II) is vastgelegd hoe het eindcijfer SE per examenvak wordt berekend uit de cijfers voor de (deel)toetsen; hierbij is het gewicht van een toets in de berekening van dit eindcijfer duidelijk aangegeven

Artikel 4 Schriftelijke toetsen

1. Indien een vaksectie uit twee of meer docenten bestaat, worden de toets en het daarbij behorende correctie-voorschrift, inclusief de normering, door de examinerator vastgesteld in overleg met tenminste een vakcollega.
2. Na elke SE-periode, voor een nader bekend te maken tijdstip, wordt de cijferlijst met de door de kandidaten behaalde cijfers door de examinerator ingevoerd in SOM.
3. Op of kort na het in lid 2 bedoelde tijdstip wordt tevens het gecorrigeerde werk van de kandidaten ingeleverd bij het secretariaat. Het gecorrigeerde werk wordt bewaard tot 1 januari van het volgende cursusjaar en daarna vernietigd.
4. De toets-opgaven zijn eigendom van de school en de antwoorden/uitwerkingen blijven in beheer van de school.
5. Bij het afnemen van toetsen zorgt de schoolleiding voor voldoende toezicht.
6. De toets-antwoorden/uitwerkingen en de toetscijfers worden door de examinerator aan de kandidaten medegedeeld en besproken, voor het tijdstip van inlevering van de toetscijfers bedoeld in lid 3 van dit artikel.

Artikel 5 Mondelinge toetsen

Alle mondelinge toetsen worden door geluidsopname vastgelegd. In uitzonderlijke gevallen kan daarvan afgeweken worden in overleg met de examensecretaris.

Artikel 6 Praktische opdrachten

1. In het *PTA per vak* staan de praktische opdrachten (PO) per vak vermeld.
2. De kandidaat is strikt gehouden aan het protocol dat de vaksectie vooraf voor de praktische opdracht heeft vastgesteld.
3. De wijze van beoordeling maakt deel uit van het door de vaksectie vastgestelde protocol.

Artikel 7 Ziekte/verzuim tijdens het SE

1. Wanneer een kandidaat door ziekte of een andere vorm van overmacht niet in staat is een SE bij te wonen, dient dit zo spoedig mogelijk voor aanvang van het SE telefonisch gemeld te worden door de ouders/verzorgers aan de afdelingsleider en het servicepunt. Het inspreken van het antwoordapparaat is niet geldig. Bij ziekte dient de kandidaat altijd een arts te raadplegen. De geldigheid van het verzuim is ter beoordeling van de rector.
2. Wanneer een kandidaat zich ziek voelt, maar toch aan een toets wil deelnemen, dient dit vooraf, dus voor de aanvang van de toets-zitting gemeld te worden aan een lid van de schoolleiding, bij voorkeur aan de afdelingsleider havo-bovenbouw.
3. Zodra een kandidaat die door ziekte een toets of toetsen moest verzuimen weer op school komt dient een schriftelijke verklaring, (mede) ondertekend door een ouder/verzorger, ingeleverd te worden bij de afdelingsleider; in deze verklaring moeten de ernst van de ziekte alsmede naam en adres van de geraadpleegde arts vermeld zijn.
4. Een kandidaat die een of meerdere toetsen van het SE gemist heeft en geen schriftelijke verklaring kan overleggen, wordt geacht zich teruggetrokken te hebben van het eindexamen.
5. Een kandidaat die door ziekte of andere vorm van overmacht niet in staat was aan een of meer SE-toetsen deel te nemen en voldaan heeft aan het gestelde in lid 2 en lid 3 van dit artikel, wordt alsnog in staat gesteld de gemiste toets(en) af te leggen - Zie artikel 8.

In geval van langdurige ziekte kan de rector in overleg met de examensecretaris indien mogelijk een speciale inhaalregeling treffen.

6. Ontzegging van (verdere) deelname aan het SE houdt ontzegging van deelname aan het CE in.

Artikel 8 Herkansen en inhalen van PTA-toetsen

1. Voor het herkansen van PTA-toetsen in 4 en 5 havo worden na toetsweek 3 de herkansingsdag(en) georganiseerd. De schoolleiding stelt het moment van de herkansingsdag(en) vast. Het schema van de inhaal- en herkansingsdagen is opgenomen in deel C van het PTA programma.
2. Herkansingen: het Rijnlands Lyceum Wassenaar onderscheidt reguliere en bijzondere herkansingen van SE-toetsen.
3. Reguliere herkansingen
 - a) Een reguliere herkansing is het overdoen van een SE-toets, waarvan de uitslag volgens de kandidaat, door welke oorzaak dan ook, onder zijn niveau ligt.
 - b) Deze herkansingen zijn ingesteld en bedoeld om menselijkerwijs voorkomende fysieke of psychische tegenslagen bij de voorbereiding op en het afleggen van een toets op te vangen.
 - c) Bij de aanvraag van een reguliere herkansing hoeft de kandidaat tekst noch uitleg te geven.
 - d) Iedere kandidaat heeft het recht op maximaal één reguliere herkansing in 4 havo voor alle vakken die geen onderdeel vormen van het combinatiecijfer en op maximaal drie reguliere herkansingen in 5 havo, onafhankelijk van eventuele bijzondere herkansingen (lid 4 van dit artikel) en het eventueel inhalen van (door ziekte) gemiste toetsen (lid 6 van dit artikel), met inachtneming van lid 4g van dit artikel.
 - e) Voor de schoolexamens die vallen onder het combinatiecijfer, CKV en Maatschappijleer, heeft de leerling recht op 1 reguliere herkansing in 4 havo.
 - f) Praktische opdrachten kunnen niet regulier herkanst worden.
 - g) Iedere kandidaat dient direct na toetsweek 3 (schoolexamen 3), voor een nader bekend te maken datum, op een daartoe bestemd formulier aan te geven of hij gebruik wil maken van het recht op een reguliere herkansing en, zo ja, voor welke toets.
 - h) De kandidaat in 5 havo mag maximaal 3x een herkansing doen voor hetzelfde vak.
 - i) Indien voor vakken met uitsluitend een schoolexamen PTA-toetsen zijn afgenomen buiten de SE-toetsweek geldt dat een herkansing voor een dergelijke toets kan worden gedaan op de eerst beschikbare herkansingsdag.
Deze herkansing geldt als de regulier toegestane herkansing.
 - j) Toetsen van afsluitende vakken (= van vakken waar geen Centraal Examen wordt afgenomen) in de laatste PW-week van de voorexamenklas kunnen, ter beoordeling van de examensecretaris, eerder plaatsvinden dan de daartoe gebruikelijke herkansingsmogelijkheid. De betreffende herkansing gaat ten koste van het aantal reguliere herkansingen.

4. Bijzondere herkansingen
 - a) Een kandidaat kan één of meer bijzondere herkansingen aanvragen bij de Examencommissie (lid 4b) als hij van mening is dat door zeer bijzondere omstandigheden voor een of meer PTA-toetsen (aanzienlijk) minder gepresteerd is dan redelijkerwijs verwacht mocht worden.
 - b) De Examencommissie bepaalt of de omstandigheden van zo bijzondere aard zijn dat één of meer bijzondere herkansingen wordt/worden toegekend.
 - c) Het verzoek tot één of meer bijzondere herkansingen moet binnen een dag na de afname van de betreffende toets of toetsen schriftelijk bij de rector worden ingediend, met vermelding van de aard en de ernst van de zeer bijzondere omstandigheden. Bij de aanvraag van bijzondere herkansingen voor op verschillende dagen afgelegde toetsen dienen afzonderlijke verzoeken ingediend te worden. De aanvraag dient een specifieke zitting c.q. specifiek vak te betreffen.
 - d) Indien een leerling een vak aanvraagt waarvan de eigen docent lid is van de Examencommissie, wordt deze docent bij de behandeling van deze aanvraag vervangen door een plaatsvervanger.
 - e) Een PTA toets die is gemaakt als bijzondere herkansing kan niet (regulier) herkanst worden.
5. Inhalen van gemiste toetsen
 - a) Een kandidaat die een of meer PTA-toetsen heeft gemist, door ziekte of andere oorzaken van overmacht, kan indien hij aan de voorwaarden (artikel 7 Examenreglement) voldaan heeft de gemiste toets(en) inhalen op de aansluitende inhaaldag.
 - b) Het verzoek tot het inhalen van (een) gemiste toets(en) moet binnen een week na de betreffende SE-periode schriftelijk bij de afdelingsleider worden ingediend.
 - c) Het inhalen van de gemiste toets(en) vindt plaats op de door de schoolleiding bepaalde inhaaldag van de betreffende SE-periode.
6. Bij herkansing geldt bij berekening van het eindcijfer SE het hoogste van de behaalde cijfers voor de SE-toets.

Artikel 9 Onregelmatigheden

Bij onregelmatigheden tijdens het schoolexamen gelden de bepalingen uit het Examenreglement, artikel 6, lid 1-7.

Artikel 10 Rapportage

Na toetsweken 1 en 2 (schoolexamen 1 en 2) is er een digitale rapportage (SOM) van de behaalde SE-resultaten. Na toetsweek 3 en de herkansingsdagen in april 2026 volgt een schriftelijke rapportage naar leerlingen en ouders/verzorgers.

Artikel 11 Protocol Omgaan met examenwerk schoolexamen

1. De termijn voor teruggave van schriftelijke schoolexamens is 10 dagen gerekend vanaf de dag van afname van het schoolexamen. De schoolleiding kan in verband met herkansingen een kortere termijn bepalen. De docent bespreekt het gecorrigeerde schriftelijke schoolexamen met de leerlingen in de lessen na het betreffende schoolexamen. Dit gebeurt met een antwoordmodel inclusief normering. Na de inzage worden de cijfers definitief vastgesteld.
2. De uitslag van mondelinge examens wordt bekend gemaakt nadat de reeks mondelinge examens van het vak in de betreffende leerlaag is afgerond.
3. Kandidaten hebben geen recht op teruggave van gemaakt werk of kopieën, het beluisteren van geluidsopnamen, het meenemen van toetsopgaven of kopieën daarvan. Los van de genoemde bespreking is er geen recht op inzage, tenzij in voorbereiding door de docent op een herkansing van de leerling. Bij inzage vindt geen discussie plaats over het toegekende aantal punten. De rector, of diens plaatsvervanger, draagt er zorg voor dat inzage geschiedt onder toezicht van de docent of een aangewezen plaatsvervanger
4. Het werk c.q. de geluidsopname wordt tot 6 maanden na de diplomering bewaard. Bij een bezwaar van een kandidaat tegen de beoordeling zal de rector, of diens plaatsvervanger, onderzoeken of de beoordeling zorgvuldig is gebeurd. Daarbij kan de rector, of diens plaatsvervanger, een tweede corrector inschakelen. Een bezwaar dient schriftelijk te zijn ingediend bij de rector, of diens plaatsvervanger, binnen 5 werkdagen na bekendmaking van het cijfer op het (digitale) rapport.

Artikel 12 Overige bepalingen

1. Het volledige Programma van Toetsing en Afsluiting bestaande uit:
 - A Examenreglement
 - B Regeling schoolexamen met informatie PTA per vak, profielwerkstuk en het domein oriëntatie op studie en beroep
 - C Roosters Schoolexamen en Centraal Examen,
 wordt zo spoedig mogelijk doch uiterlijk voor 1 oktober aan de kandidaten bekend gemaakt, onder het voorbehoud dat de data van SE-perioden en van SE-toetsen nog gewijzigd kunnen worden.
2. De omschrijving van de leerstof per vak (onderdeel B. II van het Programma van Toetsing en Afsluiting) kan voor sommige onderdelen globaal zijn; de definitieve, gedetailleerde omschrijving wordt tenminste een maand voor de zitting van de PTA-toets door de examinerator aan de kandidaten bekendgemaakt.

3. Tijdig voor elke SE-periode ontvangen de kandidaten en hun docenten een rooster, waarin datum, plaats en duur van de SE-toetsen zijn vermeld.
4. Het overschrijden van de inleverdata (van bijvoorbeeld praktische opdrachten en profielwerkstuk) kan ertoe leiden dat de leerling een reguliere herkansing verliest.
5. Bewezen vormen van plagiaat worden als onregelmatigheid aangemerkt (art. 6 van het Examenreglement).
6. In gevallen waarin deze regeling SE niet voorziet beslist de rector met inachtneming van de WVO 2020 en het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

II PTA (schoolexamens) per vak

VAKKEN MET UITSLUITEND SCHOOLEXAMEN

Maatschappijleer

NLT

CKV

Bewegingsonderwijs (LO)

Nederlands

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Leesvaardigheid	A1	Analyseren en interpreteren	X		X
		A2	Beoordelen	X		X
		A3	Samenvatten	X		X
B	Mondelinge taalvaardigheid				X	
C	Schrijfvaardigheid				X	
D	Argumentatievaardigheden			X		X
E	Literatuur	E1	Literaire ontwikkeling		X	
		E2	Literaire begrippen		X	
		E3	Literatuurgeschiedenis		X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma Nederlands is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma Nederlandse taal havo/vwo vanaf het CE 2014

Syllabus Nederlands (3F) havo 2026

Vervolg Nederlands

Havo 4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Gedocumenteerd schrijven: betoog en mondelinge taalvaardigheid: betogend referaat	Schriftelijk en mondeling	20%	8-12	TW3 Maart	B,C,D	I, II	Ja

Havo 5

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA2	Gedocumenteerd schrijven: beschouwing (i.c.m.) uiteenzetting	Schriftelijk	30%	150	TW1 November	C	II	Ja
PTA3	Literatuur	Mondeling	25%	20	TW2 Januari	E,B	II	Ja
PTA4	Leesvaardigheid/ argumentatieve vaardigheden	Schriftelijk	5%	90	TW2 Januari	A,D	II	Ja
PTA5	Gedocumenteerd schrijven: betoog en mondelinge taalvaardigheid: betogend referaat	Schriftelijk en mondeling	15%	8-12	Jan-feb. 2026	B,C,D	II	Ja
PTA6	Leesvaardigheid/ argumentatieve vaardigheden	Schriftelijk	15%	90	TW3 Maart	A, D	I, II	Ja

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025): PTA1 van 10%

Frans

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Leesvaardigheid			X		X
B	Kijk- en luistervaardigheid				X	
C	Gespreksvaardigheid	C1	Gesprekken voeren		X	
		C2	Spreken		X	
D	Schrijfvaardigheid	D1	Taalvaardigheden		X	
		D2	Strategische vaardigheden		X	
E	Literatuur				X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma Frans is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma moderne vreemde talen en literatuur havo/vwo

Syllabus moderne vreemde talen havo 2026

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Literatuur Literatuur- geschiedenis (stromingen, fragment en en literaire begrippen).	Schriftelijk	15%	90	TW3 Maart	E	II	Ja

Vervolg Frans

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA2	Gespreksvaardigheid Presentatie Stelling innemen Artikel presenteren,	Mondeling	20%	25	TW1 November	C	II	Ja
PTA3	Schrijfvaardigheid 2 schrijfopdrachten	Schriftelijk	25%	90	TW2 Januari	D1, D2	II	Ja
PTA4	Cito kijk- en luistertoets	Schriftelijk	20%	90	22 januari 2026	B	II	Ja
PTA5	Leesvaardigheid Leesteksten en examenidoom	Schriftelijk	20%	135	TW3 Maart	A	I, III	Ja

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024 -2025): PTA1 van 15%

Duits

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Leesvaardigheid			X		X
B	Kijk- en luistervaardigheid				X	
C	Gespreksvaardigheid	C1	Gesprekken voeren		X	
		C2	Spreken		X	
D	Schrijfvaardigheid	D1	Taalvaardigheden		X	
		D2	Strategische vaardigheden		X	
E	Literatuur				X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma Duits is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma moderne vreemde talen en literatuur havo/vwo

Syllabus moderne vreemde talen havo 2026

Havo-4

PTA	stofomschrijving	Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Schrijfvaardigheid Samenvatten van 4 meningen in eigen woorden Weergave eigen ervaringen Onderbouwing eigen mening	Schriftelijk	20%	90	TW3 Maart	D	II	Ja

Vervolg Duits

Havo-5

PTA		Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA2	stofomschrijving Gespreksvaardig- heid Presentatie	Mondeling	20%	25	TW1 November	C	II	Ja
PTA3	Literatuur	Schriftelijk	15%	45	TW2 Januari	E	II	Ja
PTA4	Cito kijk- en luistertoets	Schriftelijk	25%	90	21 januari 2026	B	II	Ja
PTA5	Leesvaardigheid	Schriftelijk	20%	135	TW3 Maart	A	I, III	Ja

Afgenomen onderdelen in Havo-4 (2024-2025) PTA 1 van 20%

Engels

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Leesvaardigheid	A		X		X
B	Kijk- en luistervaardigheid	B			X	
C	Gespreksvaardigheid	C1	Gesprekken voeren		X	
		C2	Spreken		X	
D	Schrijfvaardigheid	D1	Taalvaardigheden		X	
		D2	Strategische vaardigheden		X	
E	Literatuur	E1	Literaire ontwikkeling		X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma Engels is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma moderne vreemde talen en literatuur havo/vwo

Syllabus moderne vreemde talen havo 2026

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afame in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Schrijfvaardigheid – Formele brief: Online application letter	Schriftelijk	15%	90	TW3 Maart	D D1 D2	II	Ja

Vervolg Engels

Havo-5

PTA		Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA2	Stofomschrijving Gespreksvaardigheid Argumentative speech: - Dossier met 10 artikelen - Betoog - Aansluitend gesprek over het gekozen onderwerp	Mondeling	20%	45	TW1 November	C C1 C2	II	Ja
PTA3	Leesvaardigheid	Schriftelijk	15%	90	TW2 Januari	A	I, II	Ja
PTA4	Cito kijk-en luistertoets	Schriftelijk	25%	90	20 januari 2026	B	II	Ja
PTA5	Literaire ontwikkeling Drie literaire werken: - The Boy in the Striped Pyjamas by John Boyne - Animal Farm by George Orwell - The Hunger Games by Suzanne Collins	Schriftelijk	25%	90	TW3 Maart	E E1	II	Ja

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025): PTA1 van 15%

Geschiedenis

Examenprogramma

Domeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Historisch besef	X	X	
B	Oriëntatiekennis	X		X
C	Thema's: vrij te kiezen thema's als onderdeel van het schoolexamen		X	
D	Geschiedenis van de rechtstaat en van de parlementaire democratie		X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma geschiedenis is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma geschiedenis havo

Syllabus geschiedenis havo 2026

Havo-4

		Afamevorm	Weging	Afmetijd (min.)	Afame in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA	Stofomschrijving							
PTA1	Geschiedenis Werkplaats H1 t/m 4	Schriftelijk	15%	90	TW3 Maart	A	II	Ja
PTA2	Thema: Democratie	Praktische Opdracht	10%	n.v.t.	Per. 3	C, D	II	Nee

Vervolg Geschiedenis

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA3	Geschiedenis Werkplaats H9 en 10 HC 1: Het Britse Rijk 1585-1900 Thema: Propaganda onder Goebbels	Schriftelijk	20%	90	TW1 November	A, B1	I, II	Ja
PTA4	Geschiedenis Werkplaats H5 t/m 8 HC 2: Duitsland in Europa 1918-1991 HC 3: Nederland 1948-2008 Thema: Rechtsstaat en democratie	Schriftelijk	25%	90	TW2 Januari	A, B2, B3, D	I,II	Ja
PTA5	Geschiedenis Werkplaats H5 t/m 10 HC 1 t/m 3	Schriftelijk	30%	135	TW3 Maart	A, B, D	I	Ja

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025):

PTA1 van 15%

PTA2 van 10%

Thema: Dagelijks leven

Aardrijkskunde

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden	A1	Geografische benadering	X		X
		A2	Geografisch onderzoek		X	
B	Wereld	B1	Gebieden op de grens van arm en rijk		X	
		B2	Samenhangen en verschillen in de wereld	X		X
		B3	Mondiale processen en lokale effecten		X	
C	Aarde	C1	Samenhang en verschillen op regionaal niveau		X	
		C2	Samenhangen en verschillen op aarde	X		X
		C3	De aarde als natuurlijk systeem en lokale effecten		X	
D	Ontwikkelingsland	D1	Gebiedskenmerken	X		X
		D2	Actuele vraagstukken		X	
E	Orientatie op	E1	Nationale en regionale vraagstukken	X		X
		E2	Regionale en lokale vraagstukken		X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma aardrijkskunde is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma aardrijkskunde havo

Syllabus aardrijkskunde havo 2026

Vervolg Aardrijkskunde

Havo-4

PTA	stofomschrijving	Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Capita Selecta: Systeem Aarde H 1 t/m 4 Wereld Arm en Rijk H 3 + 4	Schriftelijk	15%	90	TW3 Maart	C1, C2, C3 B1, B2, B3	II	Ja
PTA2	Geografisch thema vanuit verschillende dimensies en/of schaalniveaus	Praktische opdracht	20%	n.v.t.	Periode 2 - 3	A1, A2	II	Nee

Havo-5

PTA	stofomschrijving	Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA3	Gebieden: Brazilië H 1 t/m 4	Schriftelijk	20%	90	TW1 November	D1, D2	II	Ja
PTA4	Leefomgeving: Wonen in Nederland	Schriftelijk	20%	135	TW2 Januari	E1 E2	II	Ja
PTA5	Capita Selecta: Systeem Aarde Wereld: Arm en Rijk	Schriftelijk	25%	135	TW3 Maart	C1, C2, C3 B1, B2, B3	II	Ja

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025):

PTA 1 van 15%
PTA 2 van 20%

Wiskunde A

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden			X	X	
B	Algebra en tellen	B1	Rekenen	X		X
		B2	Algebra	X		X
		B3	Telproblemen		X	
C	Verbanden	C1	Tabellen	X		X
		C2	Grafieken, vergelijkingen en ongelijkheden	X		X
		C3	Formules met één of meer variabelen	X		X
		C4	Lineaire verbanden	X		X
		C5	Exponentiele verbanden	X		X
D	Verandering				X	
E	Statistiek	E1	Presentaties van data interpreteren en beoordelen	X		X
		E2	Data verwerken	X		X
		E3	Data en verdelingen	X		X
		E4	Statistische uitspraken doen	X		X
		E5	Statistiek met ICT		X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma wiskunde A is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma wiskunde A havo vanaf CE 2017

Syllabus wiskunde A havo 2026

Havo 4

PTA	stofomschrijving	Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	H8 Statistiek met de computer	Praktische opdracht	10%	45	Per 3	E5	III	Nee

Vervolg Wiskunde A

Havo-5

PTA	stofomschrijving	Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA2	H1 Tabellen en Grafieken H3 Lineaire Verbanden H4 Handig Tellen H6 Rekenregels en formules H9 Exponentiële Verbanden	Schriftelijk	30%	135	TW1 Novem ber	A1, B3, C1, C2, C4, C5	I, II II I, III I, III I, III I, III	ja
PTA3	H2 Statistische cyclus H5 Veranderingen H7 Statistiek en Beslissingen H10 Statistiek gebruiken	Schriftelijk	30%	135	TW2 Januari	D, E1, E2, E3, E4	II I, III I, III I, III I, III	ja
PTA4	H1 Tabellen en Grafieken H3 Lineaire Verbanden H6 Rekenregels en Formules H9 Exponentiële Verbanden H10 Statistiek gebruiken H11 Formules en Variabelen	Schriftelijk	30%	135	TW3 Maart	A, B1, B2, C2, C3, C4, E1, E2, E3, E4	I II I, III I, III I, III I, III I, III	ja

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025): PTA1 van 10%

Wiskunde B

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden			X	X	
B	Functies, grafieken en vergelijkingen			X		X
C	Meetkundige berekeningen			X		X
D	Toegepaste analyse			X	X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma wiskunde B is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma wiskunde B havo vanaf CE 2017

Syllabus wiskunde B havo 2026

Havo-5

PTA	stofomschrijving	Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Basiskennis H1 t/m 4 H5 5.1 t/m 5.3 H6 De afgeleide functie H8 Goniometrie	Schriftelijk	30%	135	TW1 November	A3, B1, B2, D	I, II I, III I, III I, II	ja

Vervolg Wiskunde B

Havo-5

PTA	stofomschrijving	Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA2	Basiskennis H1 t/m 4 H5 5.1 t/m 5.3 H7 Lijnen en cirkels H10 Meetkundige berekeningen	Schriftelijk	30%	135	TW2 Januari	A3, B1, B2, B4, C	I, II I, III I, III I, III I, III	ja
PTA3	Basiskennis H1 t/m 4 H5 Machten, exponenten en logaritmen H6 De afgeleide functie H7 Lijnen en cirkels H8 Goniometrie H9 Exponentiële verbanden H10 Meetkundige berekeningen H11 Verbanden en functies	Schriftelijk	40%	135	TW3 Maart	A3, B, C, D	I, II I, III I, III I, II	ja

Rekenen

Voor leerlingen met een CM-profiel die geen wiskunde in hun profiel hebben:

Havo 4

PTA	stofomschrijving	Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Rekenexamen	Schriftelijk/ computer	100%	100	Per. 2/ TW2 Januari	A, B, C, D	II	Ja

Afname vindt plaats op de computer.

Het cijfer van het schoolexamen rekenen telt niet mee in de zak-/slaagregeling. Het cijfer wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst. Zie artikel 16 (lid 4).

Natuurkunde

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden			X	X	
B	Beeld- en geluidstechniek	B1	Informatieoverdracht	X		X
		B2	Medische beeldvorming	X		X
		B3*	Optica		Bk*	
C	Beweging en energie	C1	Kracht en beweging	X		X
		C2	Energieomzettingen	X		X
D	Materialen	D1	Eigenschappen van stoffen en materialen	X		X
		D2	Functionele materialen		X	
E	Aarden en heelal	E1	Zonnestelsel en heelal	X		X
		E2*	Aarde en klimaat		Bk*	
F*	Menselijk lichaam				Bk*	
G	Metten en regelen	G1	Gebruik van elektriciteit	X		X
		G2*	Technische automatisering		Bk*	
H	Natuurkunde en technologie			X		X
I	Onderzoek en ontwerp	I1	Experiment		X	
		I2	Modelstudie		X	
		I3	Ontwerp		X	

Bk* = beperkte keuze: uit deze vier subdomeinen worden er twee gekozen. Let op: D2 en I zijn verplicht voor het SE

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma natuurkunde is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma natuurkunde havo vanaf CE 2015

Syllabus natuurkunde havo 2026

Vervolg Natuurkunde

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Newton Hoofdstuk 3: Materialen/ eigenschappen en deeltjes- modellen + Poster functionele materialen	Combinatie Schriftelijk + Praktische opdracht	15%	45	Januari 2026	A, D1, I2, D2	I + II	Nee
PTA2	Newton Katern Optica ontwerpen	Praktische opdracht	15%	n.v.t.	Maart 2026	A, B3, I3	II	Nee

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA4	Newton H1 Elektrische apparaten/ elektriciteit H3 Materialen/ eigenschappen en deeltjes- modellen H5 Straling en gezondheid/ Ioniserende straling H7 Muziekinstru- menten/trillingen en golven	Schriftelijk	25%	135	TW1 November	A, G1 D1, D2 B1, B2	I	Ja
PTA5	Natuurkunde Katern Aarde en Klimaat	Schriftelijk	10%	90	TW2 Januari	A, E2	II	Ja

Vervolg Natuurkunde

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA6	Newton H2 Sport en verkeer/ Bewegingen H4 sport en verkeer/ krachten H8 sport en verkeer/ arbeid en energie H9 zonnestelsel en heelal/ Astronomie (samenvattingen in 10.3, 10.7, 10.8)	Schriftelijk	25%	135	TW3 Maart	A, C1, C2, E1	I	Ja
PTA7	Practicum	Praktische opdracht	10%	90	TW2 Januari	A, I1	II	Nee

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025):

PTA1 van 10%

PTA2 van 5%

PTA3 van 15%

Scheikunde

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden			X	X	
B	Stoffen en materialen in de chemie	B1	Deeltjesmodellen	X		X
		B2	Eigenschappen en modellen	X		X
		B3	Bindingen en eigenschappen	X		X
		B4	Bindingen, structuren en eigenschappen	X		X
		B5	Macroscopische eigenschappen	X		X
C	Chemische processen en behoudswetten	C1	Chemische processen	X		X
		C2	Chemisch rekenen	X		X
		C3	Energieberekeningen	X		X
		C4	Chemisch evenwicht		X	
		C5	Technologische aspecten		X	
		C6	Reactiekinetiek	X		X
		C7	Behoudswetten en kringlopen	X		X
		C8	Classificatie van reacties	X		X
D	Ontwerpen en experimenten in de chemie	D1	Chemische vakmethodes	X		X
		D2	Veiligheid		X	
		D3	Chemische procesontwerpen	X		X
		D4	Molecular modelling		X	
E	Innovatieve ontwikkelingen in de chemie	E1	Kenmerken van innovatieve processen	X		X
		E2	Duurzaamheid		X	
		E3	Innovatieve processen		X	

Vervolg Scheikunde

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
F	Processen in de chemische industrie	F1	Industriële processen	X		X
		F2	Procestechnologie en duurzaamheid		X	
		F3	Energieomzettingen	X		X
		F4	Risico en veiligheid		X	
		F5	Kwaliteit en gezondheid		X	
G	Maatschappij en chemische technologie	G1	Chemie van het leven	X		X
		G2	Milieueisen	X		X
		G3	Duurzame chemische technologie		X	
		G4	Groene chemie		X	
		G5	Ketenanalyse		X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma scheikunde is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma scheikunde havo vanaf CE 2015

Syllabus scheikunde havo 2026

Vervolg Scheikunde

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	Sferen	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Onderwerpen uit Chemie Overal deel 4 HAVO (editie 5.1): -Rekenen (2.3 / 2.4 / 3.3 / 4.4) -Zouten (5.1 / 5.2) -Zuren (H7) Basen (H8)	Schriftelijk	15%	90	TW3 Maart	A8, A10 B1, B2, B3, B4, B5, C1, C2, E1	A8, R&A1, R&A2, M1, M3, M4, R1	I, II	Ja
PTA2	Onderwerpen uit Chemie Overal deel 4 HAVO (editie 5.1): Zouten en zoutoplossingen (H5)	Praktische opdracht	10%	90	TW4 Juni	A10, B1, B3, C1	M1, M3, R1, R&A2, A10	I, II, III	Nee

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	Sferen	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA3	Onderwerpen uit 5 ^e editie Chemie Overal deel 4 HAVO en deel 5 HAVO: Zuren (H7) Basen (H8) Reacties en energie (H9) Chemisch rekenen (§2.5; §3.4; §4.4)	Schriftelijk	20%	90	TW1 November	A8, A10 B1, B4, C1, C2, C3, C4, C6, C7, D1, E2, F1, F3, G2	A8, A10, R&A1, R&A2, R1, R3, R5, M3, T2, T4, L1	I, II	Ja

Vervolg Scheikunde

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afame in	Domein	Sferen	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA4	“Analyse” Zuur-base titratie met bijbehorende berekeningen Onderwerpen uit 5 ^e editie Chemie Overal deel 4 HAVO en deel 5 HAVO: Zuren (H7) Basen (H8) Chemisch rekenen (§2.5; §3.4; §4.4) Boekje titreren (te vinden als studiewijzer in SOM)	Praktische opdracht	10%	90	Tussen TW1 en TW3 Nov.-maart	A8, A10 B1, B4, C1, C2, C3, C4, C6, C7, D1, E2, F1, F3, G2	A8, A10 R&A1, R&A2, R1, M3	I, II	Nee
PTA5	Onderwerpen uit 5 ^e editie Chemie Overal deel 4 HAVO en deel 5 HAVO: Moleculaire stoffen (H4) Koolstofchemie (H6) Kunststoffen (H11) Chemie van het leven (H12)	Schriftelijk	20%	135	TW2 Januari	A10, A12, B1, B2, B3, B4, B5, C1, C2, C8, D3, E1, F3, G1	A10, A12, R&A1, R&A2, M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, R1, R2, R4, L1	I, II	Ja

Vervolg Scheikunde

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afame in	Domein	Sferen	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA6	Onderwerpen uit 5 ^e editie Chemie Overall deel 4 HAVO en deel 5 HAVO: alle hoofdstukken 1 t/m 13	Schriftelijk	25%	135	TW3 Maart	A t/m G	Domein A en de volgende sferen Materie (M), Reacties (R), Chemisch rekenen & Analyse (R&A), Technologie en duurzaam- heid (T), Chemie van Leven (L)	I, II	Ja

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025):

PTA1 van 15%

PTA2 van 10%

Biologie

Examenprogramma

Domein		Subdomein nieuw/ oud			In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden	A1		Informatievaardigheden	X	X	X
		A2		Communiceren	X	X	X
		A3		Reflecteren op leren	X	X	X
		A4		Studie en beroep	X	X	X
		A5		Onderzoeken	X	X	X
		A6		Ontwerpen	X	X	X
		A7		Modelvorming	X	X	X
		A8		Natuurwetenschappelijk instrumentarium	X	X	X
		A9		Waarderen en oordelen	X	X	X
		A10		Beleven		X	
		A11		Vorm-functie denken	X	X	X
		A12		Ecologisch denken	X	X	X
		A13		Evolutionair denken	X	X	X
		A14		Systeemdenken	X	X	X
		A15		Contexten	X	X	X
		A16		Kennisontwikkeling en -toepassing	X	X	X
M	Molecuul- en celniveau	M1	B1	Eiwitsynthese		X	
		M2	B2	Stofwisseling van de cel	X		X
		M3	C1	Zelforganisatie van cellen	X		X
		M4	D1	Moleculaire interactie		X	
		M5	E1	DNA-replicatie		X	
		M6	E2	Levenscyclus van de cel		X	
		M7	E4	Erfelijke eigenschap	X		X
		M8	F1	Selectie	X		X

Vervolg Biologie

Domein		Subdomein nieuw/ oud			In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
O	Orgaan- en organisme niveau	O1	B3	Stofwisseling van het organisme	X		X
		O2	B4	Zelfregulatie van het organisme	X		X
		O3	B5	Afweer van het organisme	X		X
		O4	B6	Beweging van het organisme		X	
		O5	B7	Waarneming van het organisme		X	
		O6	C2	Zelforganisatie van het organisme		X	
		O7	D2	Gedrag en interactie		X	
		O8	D3	Seksualiteit		X	
		O9	E3	Voortplanting van het organisme		X	
P	Populatie- en ecosysteem niveau	P1	B8	Regulatie van ecosystemen	X		X
		P2	C3	Zelforganisatie van ecosystemen		X	
		P3	D4	Interactie in ecosystemen	X		X
		P4	F2	Soortvorming	X		X
		P5	F3	Biodiversiteit		X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma biologie is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma biologie havo vanaf CE 2024

Syllabus biologie havo 2026

Vervolg Biologie

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Thema 1: Inleiding in de biologie Thema 2: Voortplanting en seksualiteit Thema 6: Waarneming en gedrag	Schriftelijk	15%	90	TW3 Maart	O1, M2, M3 O6, P2 O6, O8, O9 O5, O7 P2, P5, M6	I, III II II II II II	Ja
PTA2	Thema 7 Ecologie en milieu	Praktische opdracht	10%	n.v.t.	Juni 2026	A1, A2, A3, A4, A5, A6, A8, A9, A10, A11, A12, A14, A15, A16	I,II, III	Nee

PTA	Stofomschrijving	Afamevorm	weging	Afnametijd (min.)	Afame in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA3	Thema 8 (5A) Stofwisseling in de cel Thema 9 (5A) DNA Thema 3 (4A) Genetica Thema 5 (4B) Regeling	Schriftelijk	25%	90	TW1 November	M1 M2, O1 M1, M4, M5, M6, O9 M2, M3, M7, M8, P3 M2, O2 O4, O5	II I, III II I, III I, III II	Ja
PTA4	Thema 10 (5A) Voeding en vertering Thema 4 (4A) Evolutie Thema 7 (4B) Ecologie en milieu	Schriftelijk	25%	90	TW2 Januari	O1 A7, O1, P1, P3 P2, P5 A1, A2, A3, A4, A5, A6, A8, A9, A11, A12, A14, A15, A16	I,III I, II, III	Ja
PTA5	Thema 11 (5B) Transport Thema 12 (5B) Gaswisseling en uitscheiding Thema 13 (5B) Afweer	Schriftelijk	25%	90	TW3 Maart	O1 O1, O2 O3	I, III I, III I, III	Ja

HAVO-4 en HAVO-5 (2025-2026)

Natuur, Leven en Technologie

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden		Algemene vaardigheden		X	X
B	Exacte wetenschappen en technologie	B1	Interdisciplinariteit		X	X
		B2	Wisselwerking tussen natuurwetenschap en technologie		X	X
C	Aarde en natuur					
D	Gezondheid, bescherming en veiligheid					
E	Materialen, processen en producten	E1	Methoden en technieken van technologische ontwikkeling		X	X
		E2	Processen en producten		X	X

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma NLT is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma natuur-/ leven- en technologie vanaf schooljaar 2013-2014

Vervolg Natuur, Leven en Technologie

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Leven met Robots	Schriftelijk	15%	45 min	TW1 November	B1, B2, E1	II	eindtoets ja
PTA2	Quantum Ready	Schriftelijk	15%	45 min	TW2 Januari	B1, B2, C, E1, E2	II	eindtoets ja
PTA3	Bewust Overwogen Biertje	Schriftelijk	15%	45 min	TW3 Maart	B1, B2, D, E2	II	eindtoets ja
PTA4	Modelleren (havo)	Schriftelijk	10%	45 min	TW4 Juni	B1, B2, C, D	II	eindtoets ja

Het cijfer voor iedere module bestaat voor 50% uit praktisch werk, in de vorm van individuele en groepsopdrachten. Aan het eind van elke module volgt een eindtoets, die ook voor 50% van het modulecijfer meetelt.

De praktische opdrachten en groepsopdracht zijn niet herkansbaar, de eindtoets wel.

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA5	Leven met Robots	Schriftelijk	15%	45 min	TW1 November	B1, B2, E1	II	eindtoets ja
PTA6	Quantum Ready	Schriftelijk	15%	45 min	TW2 Januari	B1, B2, C, E1, E2	II	eindtoets ja
PTA7	Bewust Overwogen Biertje	Schriftelijk	15%	45 min	TW3 Maart	B1, B2, D, E2	II	eindtoets ja

Het cijfer voor iedere module bestaat voor 50% uit praktisch werk, in de vorm van individuele en groepsopdrachten. Aan het eind van elke module volgt een eindtoets, die ook voor 50% van het modulecijfer meetelt.

De praktische opdrachten en groepsopdracht zijn niet herkansbaar, de eindtoets wel.

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025):

- PTA 1 van 15%
- PTA 2 van 15%
- PTA 3 van 15%
- PTA 4 van 10%

Economie

Examenprogramma

Domeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden	X	X	
B	Concept schaarste		X	
C	Concept ruil		X	
D	Concept markt	X		X
E	Concept ruilen over de tijd	X		X
F	Concept samenwerken en onderhandelen	X		X
G	Concept risico en informatie	X		X
H	Concept welvaart en groei	X		X
I	Concept goede tijden, slechte tijden	X		X
J	Onderzoek en experiment		X	
K	Keuzeonderwerpen		X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma economie is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma economie havo/vwo vanaf CE 2014

Syllabus economie havo 2026

Havo-4

		Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA	Stofomschrijving							
PTA1	Economie Integraal Deel 1, H1 t/m 5	Schriftelijk	10%	90 min.	TW3 Maart	A, B, C, D	I, II	Ja
PTA2	Belastingen en Inkomen	Praktische opdracht	5%	n.v.t.	Per. 3	A, E, H	III	Nee

Vervolg Economie

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA2	Belastingen en Inkomen	Praktische opdracht	5%	n.v.t.	Per. 2	A, E, H	III	Nee
PTA3	Economie Integraal H7 t/m H11	Schriftelijk	25%	90	TW1 November	A, E, F, G, H	II	Ja
PTA4	Economie Integraal H12-14	Schriftelijk	20%	90	TW2 januari	A, H , I	II	Ja
PTA5	Economie Integraal H2 t/m H17	Schriftelijk	40%	135	TW3 maart	A, D, E , F, G, H, I	II	Ja

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025): PTA1 van 10%

Zie erratum voor niet in 4H afgenomen PTA2 Belastingen en Inkomen

Bedrijfseconomie

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden			X	X	
B	Van persoon naar rechtspersoon	B1	Persoonlijke financiële zelfredzaamheid	X	X	
		B2	De oprichting van een eenmanszaak	X	X	
		B3	Van eenmanszaak naar rechtspersoon	X	X	
		B4	Perspectief op de organisatie	X	X	
C	Interne organisatie en personeelsbeleid	C1	Interne organisatie		X	
		C2	Personeelsbeleid	X		X
D	Investeren en financieren	D1	Investeren		X	
		D2	Financieren	X		X
E	Marketing	E1	Doel en organisatie van marketingactiviteiten		X	
		E2	Marketingsbeleid	X		X
F	Financieel beheer	F1	Vastleggen van financiële en niet-financiële informatie	X		X
		F2	Kosten- en winstvraagstukken	X		X
G	Verslaglegging			X		X
H	Keuzeonderwerpen				X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma bedrijfseconomie is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma bedrijfseconomie havo/vwo vanaf CE 2021

Syllabus bedrijfseconomie havo 2026

Vervolg Bedrijfseconomie

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afame in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Bedrijfseconomie in Balans H1, H2, H4 t/m H6	Schriftelijk	10%	90	TW3 Maart	A, B	I, II	Ja

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afame in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA2	Bedrijfseconomie in Balans H7 t/m H12 H16 t/m H18	Schriftelijk	25%	90	TW1 November	B, C, D	I, II	Ja
PTA3	Bedrijfseconomie in Balans H19 t/m H21 H22 t/m H27	Schriftelijk	25%	90	TW2 Januari	E, F	I, II	Ja
PTA4	Bedrijfseconomie in Balans H1 t/m H2 H4 t/m H12 H13 t/m H15 H16 t/m H18 H19 t/m H21 H22 t/m H27 H28 t/m H31	Schriftelijk	40%	135	TW3 Maart	A, B, C2, D, E, F, G	I, II	Ja

Afgenomen onderdelen in Havo-4 (2024-2025): PTA 1 van 10%

Kunstvak

Examenprogramma

Domeinen Kunst beeldende vorming		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaktheorie	B1	Kunst en religie		X	
		B2	Kunst en esthetica		X	
		B3	Kunst en opdrachtgever		X	
		B4	Kunst en vermaak		X	
		B5	Kunst, wetenschap en techniek		X	
		B6	Kunst intercultureel		X	
		C	Onderwerpen		X	
B	Praktijk	A	Vaardigheden		X	
		B en C	Alle subdomeinen		X	
C	Oriëntatie op studie en beroep	A	Vaardigheden		X	
Domeinen Kunst algemeen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden	A	Vaardigheden	X		X
B	Invalshoeken voor reflectie	A	Vaardigheden	X		X
C	Onderwerpen	B en C	Alle subdomeinen (zie boven)	X		X

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma kunstvak is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma kunst (algemeen) havo/vwo

Syllabus kunst algemeen havo 2026

Vervolg Kunstvak

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Boek De Bespiegeling H8 + bijbehorende opdrachten Cultuur van het Moderne1 ^e helft 20 ^e eeuw	Schriftelijk	15%	60	TW3 Maart	B, C	I, II	Ja

Havo-5

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA2	Boek De Bespiegeling H9 Massacultuur vanaf 1950	Schriftelijk	25%	60	TW1 November	B, C	I, II	Ja
PTA3	Eerste aanzet tot onderzoek. Bespreking logboek Thema opdracht	Praktische opdracht 1a	20%	n.v.t.	November 2025	A	II	Nee
PTA4	Vervolg van opdracht 1a Bespreking en beoordeling van het logboek en eindwerkstuk	Praktische opdracht 1b	25%	n.v.t.	December 2025	A	II	Nee

Vervolg Kunstvak

Havo-5

PTA5	Beeldende verwerking in relatie tot een specifiek eindexamen onderwerp: Cultuur van de Kerk 11 ^e t/m 14 ^e eeuw	Praktische opdracht 2	15%	n.v.t.	Maart 2026	A, B, C	I, II	Nee
------	--	-----------------------	-----	--------	------------	---------	-------	-----

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025): PTA1 van 15%

CKV

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Verkennen				X	X
B	Verbreden				X	X
C	Verdiepen				X	X
D	Verbinden				X	X

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma CKV is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma culturele en kunstzinnige vorming havo vanaf examenjaar 2020

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Architectuur	Schriftelijk/	15%	45	Per. 1	A, B	II, III	Ja
PTA2	Muziek	Schriftelijk/	15%	45	Per 2	A, B	II, III	Ja
PTA3	Culturele activiteit 1	Verslag/ Werkstuk	10%		Per. 1,2,3	A, B, C	II, III	Nee

Vervolg CKV

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA4	Culturele activiteit 2	Verslag/ Werkstuk	10%		Per. 1,2,3	A, B, C	II, III	Nee
PTA5	Praktische opdracht 1	Praktische opdracht	10%		Per. 1,2,3	A, B, C, D	II, III	Nee
PTA6	Praktische opdracht 2	Praktische opdracht	10%		Per. 1,2,3	A, B, C, D	II, III	Nee
PTA7	Praktische opdracht 3	Praktische opdracht	10%		Per. 1,2,3	A, B, C, D	II, III	Nee
PTA8	Praktische opdracht 4	Praktische opdracht	10%		Per. 1,2,3	A, B, C, D	II, III	Nee
PTA9	Zelfstandig onderzoek	Digitaal en Praktisch	10%		Per. 1,2,3	A,B,C,D	II, III	Nee

Het eindcijfer CKV bestaat uit het gemiddelde van behaalde cijfers van PTA 1 t/m PTA 9. Het eindcijfer wordt in het eindexamendossier opgenomen.
Hiervoor moet de leerling aan alle bovengenoemde opdrachten hebben voldaan.

Voor de schoolexamens die vallen onder het combinatiecijfer, CKV en Maatschappijleer heeft de leerling recht op 1 reguliere herkansing in 4 havo.

Maatschappijleer

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden				X	
B	Rechtsstaat				X	
C	Parlementaire democratie				X	
D	Verzorgingsstaat				X	
E	Pluriforme samenleving				X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma maatschappijleer is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma maatschappijleer havo

Havo-4

PTA	Stofomschrijving	Afnamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afname in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA1	Rechtsstaat	Schriftelijk	25%	45	TW1 November	B	II	Ja
PTA2	Parlementaire democratie	Schriftelijk	25%	45	TW3 Maart	C	II	Ja
PTA3	Pluriforme samenleving en Verzorgingsstaat	Schriftelijk	15%	45	TW4 Juni	D, E	II	Ja
PTA4	Model European Parlement	Praktische opdracht	25%		19-21 nov. 2025	A	II	Nee
PTA5	Actualiteiten-toetsen (aantal 3-5)	Schriftelijk	10%		Per. 1,2 en 3	-	II	Nee

Voor de schoolexamens die vallen onder het combinatiecijfer, CKV en Maatschappijleer, heeft de leerling recht op 1 reguliere herkansing in 4 havo

Bewegingsonderwijs (LO)

Examenprogramma

Domeinen		Subdomeinen		In CE (I)	In SE (II)	Mag in SE (III)
A	Vaardigheden				X	
B	Bewegen				X	
C	Bewegen en regelen				X	
D	Bewegen en gezondheid				X	
E	Bewegen en samenleving				X	

Een uitgebreide beschrijving van het examenprogramma bewegingsonderwijs is te vinden via www.examenblad.nl

Examenprogramma bewegen, sport en maatschappij. Havo 2026

Havo-4

		Afamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afame in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA	Stofomschrijving							
PTA1	Organisatie sportdag	Praktisch	25%	Duur sportdag	Per. 3	C, D, E	II	Nee

Havo-5

		Afamevorm	Weging	Afnametijd (min.)	Afame in	Domein	I : CE II : SE III : School	Herkansing
PTA	Stofomschrijving							
PTA2	Spel bedenken en lesgeven	Praktisch	25%	45	Per. 1	A, B, C	II	Nee
PTA3	Sport oriëntatie	Praktisch	50%	Duur sport oriëntatie	Per. 2	A, B, D	II	Nee

Afgenomen PTA onderdelen in Havo-4 (2024-2025): PTA1 van 25%

Het profielwerkstuk

Het profielwerkstuk is een verplicht onderdeel van het eindexamen en de afsluiting van een kennis- en vaardigheidsproces. Het traject wordt opgestart in de derde periode van de vierde klas en wordt afgerond na periode 1 (voor de kerstvakantie) in de vijfde klas.

In het profielwerkstuk toont de leerling vaardigheden op het gebied van onderzoek, verslaglegging en presentatie. De havo-leerling doet onderzoek voor ten minste één groot vak waarin de leerling centraal examen doet.

Een groot vak heeft op het havo een omvang van minimaal 320 uur. De studielast, de tijd die een leerling aan het profielwerkstuk besteedt, is minimaal 80 uur zijn. Iedere leerling houdt een logboek bij en bespreekt de vorderingen met de begeleidende docent. De procesgang telt mee in de beoordeling. Aan het eind van het proces houdt de leerling over het PWS een presentatie, die ook meetelt in de beoordeling.

De leerling dient eigen werk in te leveren. Het profielwerkstuk wordt gecontroleerd op plagiaat. Als blijkt dat het werkstuk geheel of gedeeltelijk rechtstreeks is overgenomen van het internet, uit een ander werkstuk of uit een boek zonder bronvermelding wordt dit aangemerkt als fraude.

Het cijfer van het profielwerkstuk is onderdeel van het combinatiecijfer. Op het havo bestaat het combinatiecijfer uit drie onderdelen: ckv, maatschappijleer en het profielwerkstuk.

De data van bijeenkomsten en deadlines in 2025-2026 zijn:

14 mei 2025 Kick-off bijeenkomst

28 mei 2025 2e bijeenkomst (onderwerp zoeken)

16 juni 2025 3e bijeenkomst (hoofd-deelvragen formuleren)

10 juli 2025 4e bijeenkomst (plan van aanpak; onderzoeksmethode)

11 september 2025 5e bijeenkomst (conceptversie)

24 september 2025 6e bijeenkomst (beoordeling conceptversie inhoudelijk)

6 oktober 2025 7e bijeenkomst (beoordeling conceptversie inhoudelijk)

3 december 2025 Deadline definitieve versie

10 december 2025 Deadline aanleveren materiaal t.b.v. presentatie

17 december 2025 Eindpresentatie PWS markt

9 januari 2026 Deadline inleveren pws + logboek

Eind januari 2025 Invoering cijfer pws in eindexamendossier in SOM

Nadere informatie is te vinden in de PWS-handleiding havo op de website.

Oriëntatie op studie en beroep

Een van de onderdelen van het eindexamenprogramma per vak is het domein: oriëntatie op studie en beroep. Dit domein wordt bij het merendeel van de eindexamenvakken expliciet genoemd als onderdeel van het eindexamenprogramma (zie bijgevoegd overzicht). Op het Rijnlands Lyceum Wassenaar wordt aan dit domein in de klas door de docenten en buiten de vaklessen door de mentoren en de decaan aandacht besteed.

Kern van het domein is dat de leerling in de bovenbouw ervaart hoe wetenschappelijke kennis in studie en beroep wordt gebruikt en dat hij/zij op basis daarvan zijn/haar belangstelling voor een studie of beroep kan ontwikkelen om tot een weloverwogen keuze voor een vervolgopleiding te komen.

Om dit doel te bereiken wordt door de docenten in de les met de leerlingen gesproken over hoe zij de opgedane kennis op school verder kunnen uitbouwen op universiteit en hogeschool. Welke opleidingen aansluiten bij de vakken en het interesseveld van de leerling zelf. Ook de (mogelijke) beroepen en werkveld komen aan bod. De docenten informeren de leerlingen over open dagen.

Binnen het curriculum wordt waar mogelijk eveneens de connectie gemaakt tussen school/theorie en werkveld/praktijk om de leerlingen te ondersteunen in het beslissingsproces welke opleiding het beste bij hem/haar past. Vakken zoals economie, geschiedenis nodigen sprekers uit die naast het thema waarover ze komen spreken, de leerlingen ook informeren hoe ze in hun werkveld terecht zijn gekomen.

Naast bovengenoemde informatie voor de leerlingen op het gebied van LOB in de lessen heeft het RLW een op basis van de schoolvisie en de uitgangspunten van het LOB Expertisecentrum, een eigen LOB-programma ontwikkelt door de decaan in samenwerking met de mentoren. De focus ligt in het LOB op de begeleiding van de leerling in het proces om te komen tot een weloverwogen keuze voor een vervolgopleiding.

Bovenbouw (4e en 5e klassen)

- Het RLW is betrokken bij de organisatie de Leidse Voorlichtingsavonden.
- Via externe contacten worden op school workshops georganiseerd als hulp bij het kiezen van een vervolgstudie.
- Tijdens mentoruren samen met de mentor de leerlingen vanaf de vierde klas te helpen zich bewust te maken van de stappen die de leerling moet maken naar het doen van een goede keuze van een vervolgstudie.
- Actuele informatie m.b.t. vervolgstudies wordt gedeeld met mentoren, leerlingen en ouders.
- Voor individuele gesprekken zijn er inlooppreekuren of kunnen afspraken worden ingepland bij de decaan.
- Bij het inschrijven voor vervolgstudies wordt waar nodig hulpverlenend (certificeren juiste documenten, aanbevelingsbrieven etc.)
- Voor de bovenbouw Havo worden interactieve bijeenkomsten op o.a. de Leidse Hogeschool en de hogeschool InHolland in Den Haag georganiseerd.

Overzicht domein LOB in eindexamenprogramma HAVO

Vakken	Domein	Omschrijving
Aardrijkskunde	F	Oriëntatie op studie en beroep
Bedrijfseconomie	A	Vaardigheden /Sub domein A4 studie en beroep
Biologie	A	Vaardigheden /Sub domein A4 studie en beroep
Duits	F	Oriëntatie op studie en beroep
Economie		Geen specifiek domein Oriëntatie op studie en beroep; Ook niet in domein A Vaardigheden
Engels	F	Oriëntatie op studie en beroep
Frans	F	Oriëntatie op studie en beroep
Geschiedenis	E	Oriëntatie op studie en beroep
Kunst	C	Oriëntatie op studie en beroep
Natuurkunde	A	Vaardigheden /Sub domein A4 studie en beroep
Nederlands	F	Oriëntatie op studie en beroep
NLT	A	Vaardigheden /Sub domein A1 algemene vaardigheden Geen specifiek domein Oriëntatie op studie en beroep
Scheikunde	A	Vaardigheden /Sub domein A4 studie en beroep
Wiskunde A	A	Vaardigheden /Sub domein A1 algemene vaardigheden Geen specifiek domein Oriëntatie op studie en beroep
Wiskunde B	A	Vaardigheden /Sub domein A1 algemene vaardigheden Geen specifiek domein Oriëntatie op studie en beroep

C. Roosters PTA toetsen (schoolexamens) en Centraal Examen

DATA TOETSWEKEN (SCHOOLEXAMENS) SCHOOLJAAR 2025-2026:

TOETSWEKEN / SCHOOLEXAMEN (5 HAVO)

TW 1 : maandag 3 november t/m maandag 10 november 2025 (TW1)
 TW 2 : maandag 12 januari t/m maandag 19 januari 2026 (TW2)
 TW 3 : vrijdag 13 maart t/m vrijdag 20 maart 2026 (TW3)

De luistertoetsen (CITO) voor de moderne vreemde talen vinden (onder voorbehoud) plaats op:

Frans : donderdag 22 januari 2026
 Duits : woensdag 21 januari 2026
 Engels : dinsdag 20 januari 2026

HERKANSINGSDAGEN PTA/SCHOOLEXAMENS (5 HAVO)

Herkansingsdag : dinsdag 7 april 2026
 Herkansingsdag : woensdag 8 april 2026
 Herkansingsdag : donderdag 9 april 2026
 Herkansingsdag: vrijdag 10 april 2026

TOETSWEKEN (4 HAVO)

TW 1: maandag 3 november t/m maandag 10 november 2025
 TW 2: geen toetsen 4 HAVO behalve voor het vak NLT
 TW 3: vrijdag 13 maart t/m vrijdag 20 maart 2026
 TW 4: donderdag 18 juni t/m vrijdag 26 juni 2026

Het PTA CKV en maatschappijleer wordt ook buiten de toetsweken afgenomen.

HERKANSINGSDAG PTA/SCHOOLEXAMENS (4 HAVO)

Herkansingsdag: donderdag 9 april 2026

Rooster toetsweken 2025-2026

Toetsweek 1 november

Datum	H4		H5	
	Vak(ken)	Tijd	Vak(ken)	Tijd
Maandag 3 november			Nederlands	150
Dinsdag 4 november	NLT	45	NLT Aardrijkskunde + natuurkunde	45 90 135
Woensdag 5 november			Kunstvak Scheikunde + Geschiedenis	60 90 90
Donderdag 6 november			Bedrijfseconomie + biologie	90 90
Vrijdag 7 november			Economie	90
Maandag 10 november	Maatschappij- leer	45	Wiskunde A + Wiskunde B	135 135
H5: Mondelingen Frans, Duits en Engels worden individueel ingeroosterd voor leerlingen.				
Donderdag 13 november	Inhaaldag		Inhaaldag	

Toetweek 2 januari

Datum	H4		H5	
	Vak(ken)	Tijd	Vak(ken)	Tijd
Maandag 12 januari			Duits Wiskunde A + wiskunde B	45 135 135
Dinsdag 13 januari			Bedrijfseconomie + biologie	90 90
Woensdag 14 januari	NLT	45	NLT + Frans Economie	45 90 90
Donderdag 15 januari			Geschiedenis + Scheikunde Nederlands	90 135 90
Vrijdag 16 januari			Natuurkunde + Aardrijkskunde	90 135
Maandag 19 januari			Engels Natuurkunde praktikum	90 90
Dinsdag 20 januari			Engels kijk- en luistertoets Les volgens rooster	60
Woensdag 21 januari			Duits kijk- en luistertoets Les volgens rooster	60
Donderdag 22 januari			Frans kijk- en luistertoets Les volgens rooster	60
H5: Mondeling Nederlands wordt individueel ingeroosterd voor leerlingen				
Donderdag 29 januari	Inhaaldag		Inhaaldag	

Toetweek 3 maart

Datum	H4		H5	
	Vak(ken)	Tijd	Vak(ken)	Tijd
Vrijdag 13 maart	Scheikunde + geschiedenis	90 90	Natuurkunde + aardrijkskunde	135 135
Maandag 16 maart	Wiskunde A Frans + NLT	45 90 45	Engels Frans + NLT	90 135 45
Dinsdag 17 maart	Aardrijkskunde Maatschappij- leer	90 45	Bedrijfseconomie + biologie Duits	135 90 135
Woensdag 18 maart	Economie Engels	90 90	Nederlands Economie	90 135
Donderdag 19 maart	Kunstvak	60	Wiskunde A + wiskunde B	135 135
Vrijdag 20 maart	Bedrijfseconomie + Biologie Duits	90 90 90	Scheikunde + geschiedenis	135 135
H4: Mondeling Nederlands wordt individueel ingeroosterd voor leerlingen				
Woensdag 25 maart	Inhaaldag		inhaaldag	

Toetweek 4 juni

Datum	H4	
	Vak(ken)	Tijd
Donderdag 18 juni		
Vrijdag 19 juni	Scheikunde Praktisch	90
Maandag 22 juni		
Dinsdag 23 juni	NLT	45
Woensdag 24 juni		
Donderdag 25 juni		
Vrijdag 26 juni		

CENTRAAL EXAMEN 5 HAVO

Tijdvak I: vrijdag 8 mei t/m dinsdag 26 mei 2026

Tijdvak II: vanaf half juni 2026 (exacte data worden in maart 2026 bekendgemaakt).

Rooster Centraal Examen eerste tijdvak 2026

Datum	Havo	Vwo
Vrijdag 8 mei		9.00 – 12.00 uur Kunstvak
	13.30 – 16.30 uur Nederland	13.30 – 16.30 uur Bedrijfseconomie
Maandag 11 mei	9.00 – 12.00 uur Kunstvak	9.00 – 12.00 uur Geschiedenis
	13.30 – 16.30 uur Economie	13.30 – 16.30 uur Natuurkunde
Dinsdag 12 mei	9.00 – 12.00 uur Geschiedenis	
	13.30 – 16.30 uur Scheikunde	13.30 – 16.30 uur Nederlands
Woensdag 13 mei	13.30 – 16.00 uur Frans	13.30 – 16.30 uur Wiskunde A Wiskunde B
Maandag 18 mei		9.00 – 11.30 uur Duits
	13.30 – 16.00 uur Engels	13.30 – 16.30 uur Aardrijkskunde
Dinsdag 19 mei		9.00 – 12.00 uur Latijn
	13.30 – 16.30 uur Wiskunde A Wiskunde B	13.30 – 16.30 uur Scheikunde
Woensdag 20 mei	9.00 – 11.30 uur Duits	
	13.30 – 16.30 uur Biologie	13.30 – 16.00 uur Engels
Donderdag 21 mei	13.30 – 16.30 uur Aardrijkskunde	13.30 – 16.30 uur Economie
Vrijdag 22 mei		9.00- 12.00 uur Grieks
	13.30 – 16.30 uur Bedrijfseconomie	13.30 – 16.30 uur Biologie
Dinsdag 26 mei	13.30 – 16.30 uur Natuurkunde	13.30 – 16.00 uur Frans